

Zomer **zonder** vakantie

Vakantie betekent in off-modus gaan. Of toch niet? Sommigen kiezen voor vrijwilligerswerk in het Zuiden, en komen rijker en beter opgeladen terug dan ooit. Gesprek met een ingenieur en een ziekenhuismanager over de magische kracht van werken in Afrika. **INE RENSON**

© THOMAS DE BOEVER

‘Hun joie de vivre werkt aanstekelijk’

Raf Verdonck, ingenieur

Trok in maart voor Ex-Change naar Senegal om een plasticverwerkend bedrijf te adviseren.

Raf Verdonck was al een tijd op zoek naar een manier om met zijn gezin langere tijd buiten Europa te leven. Dat is er niet van gekomen. Maar toen de kans zich voordeed om met Ex-Change twee weken naar Senegal te gaan, aarzelde hij niet. ‘Een korte, maar intense en unieke ervaring. Je leert een land pas kennen door de ogen van de plaatselijke bevolking. Door er te leven en te werken.’

Ex-Change is een Vlaamse ngo die op verzoek van ondernemers in het Zuiden - vooral in Afrika - mensen uitzuurt die hun expertise doorgeven voor concrete projecten. Van managers tot sociale-media-experts: gemiddeld wordt elke werkdag van het jaar iemand voor enkele weken naar een bedrijf in een ontwikkelingsland gestuurd.

Verdonck is een van hen. In maart trok de ingenieur met ervaring in de chemie-sector twee weken naar een Senegalees bedrijf dat plastic zakjes recycleert tot plastic emmers, vuilbakken of bloempotten. ‘Een mooi project. Maar ze hadden problemen met de afvoer van de dampen die vrijkomen als de plastic zakjes worden gesmolten. Iedereen liep er rond met gasmaskers.’ Verdonck glimlacht. ‘Wij zouden daar temperatuurgecontroleerde systemen voor ontwikkelen, daar is het gewoon met de brander erop.’

Je stapt een andere wereld binnen, zegt hij. ‘Ze produceren zonder enige vorm van automatisering. Indrukwekkend te zien hoe dat toch lukt. Hoe vindingrijk ze zijn, ondanks de beperkingen van hun installaties. We hebben gewerkt aan een nieuw ventilatiesysteem en aan

manieren om de temperatuur beter te regelen. Binnenkort beginnen ze aan de bouw van een modernere fabriek. We hebben concepten uitgedacht over hoe ze het daar beter kunnen organiseren.’

In Afrika zijn ze veel meer met de essentie bezig: een auto moet rijden, niet blinken.

‘Ik hoop dat ze gauw eens wat foto’s van het nieuwe afzuigsysteem doorsturen’, zegt Verdonck, die het project via mail blijft opvolgen. ‘Dat is een engagement voor Ex-Change, maar eigenlijk wil ik er gewoon zelf bij zijn. Het liefst van al zou ik binnen een jaar of twee eens teruggaan, als de nieuwe fabriek er staat.’

Loslaten

Wie heeft het meest aan de uitwisseling gehad? Verdonck gaf zijn kennis door, maar kwam ook een beetje als een andere mens terug, hoe cliché dat ook klinkt. ‘Sindsdien valt me op hoe gefixeerd we

zijn op perfectie. Een schram op onze auto? Opnieuw laten spuiten! Is dat nodig? In Afrika zijn ze veel meer met de essentie bezig. Een auto moet rijden, niet blinken.’

‘Dat heeft me aan het denken gezet over hoe wij met tijd omgaan. Afrikanen staan rustiger in het leven. Ze hebben het economisch moeilijker, maar gaan niet kapot aan burn-outs en stress. Hun joie de vivre is aanstekelijk. Dat doet nadenken over hoe wij hier bezig zijn. De juiste weg zal wel ergens in het midden liggen.’

Je wordt op jezelf teruggeworpen, zegt Verdonck. Twee weken weg van de drukte van je werk en je gezinsleven. ‘Dat loslaten heeft deugd gedaan. Het is óók een manier om te herbronnen. Je hoeft daarvoor niet noodzakelijk op een berg in Papoea-Nieuw-Guinea zitten.’

‘Ik heb veel discussies gevoerd. Over wat nu de grootste uitdaging is van het continent. Over het geloof ook. Op het terrein van de nieuwe fabriek staan enkele baobabs. De Senegalezen geloven dat je die bomen niet zomaar mag omleggen. Daar moet eerst heel veel voor worden gebeden en zo. Je kan daarover in discussie gaan, of gewoon vaststellen: oké, zij zitten anders in elkaar.’

Verdonck verwondering is geprikkeld. ‘Ik heb kunnen vaststellen hoe een kmo in Afrika draait. Ik heb met mensen gepraat, over het leven, hun kinderen, hun dromen. Als je door de culturele verschillen heen kijkt, merk je dat die dromen wereldwijd dezelfde zijn. Om mijn eigen prioriteiten ter discussie te stellen was die werkervaring in Senegal even doeltreffend als twee weken liggen tobben ergens in een hangmat.’

‘Fysiek gesloopt, maar mentaal opgeladen’

Krista Vandendorpe, ziekenhuismanager

Net terug van een Artsen Zonder Vakantie-missie in Congo.

Krista Vandendorpe heeft er dit weekend haar dertiende missie met Artsen Zonder Vakantie in Afrika op zitten. Tweeënhalve week was ze in Congo. Ze gaf een week opleiding aan ziekenhuismanagers. Daarna trok ze naar het grote regionale ziekenhuis van Kimpese, waar ze hielp met de uitbouw van de verpleegkundige diensten. ‘Het begint al als je daar landt. Je ruikt meteen die onvergetelijke geur van Kinshasa. De geur van vuurtjes die branden in het donker. ‘Yes!’, denk ik dan. ‘Ik ben terug.’

Ze kreeg de Afrikamicrobe dertig jaar geleden te pakken toen ze als student verpleegkunde twee zomervakanties lang ging helpen in datzelfde ziekenhuis. Een opleiding tot ziekenhuismanager en een Vlerick-diploma later was Vandendorpe aan de slag in de directieteam van het UZ Brussel. En toen las ze een artikel over Artsen Zonder Vakantie.

‘Ik wist meteen: ‘Dit wil ik doen.’ Afrika zat nog altijd onder mijn vel. In het begin waren ze van de organisatie niet zo happig om mij mee te sturen te sturen, ze waren vooral op zoek naar specialisten. Maar in 2004 kwam de vraag om de polikliniek van een Congolees ziekenhuis te helpen herorganiseren. Toevallig het ziekenhuis waar ik als student had gewerkt. Het plaatje klopte, ik kon vertrekken.’

Vandaag werkt Vandendorpe als zelfstandig consultant voor Belgische ziekenhuizen. Een drukke job, always on, altijd onderweg. Toch brengt ze twee à drie weken van haar beperkte jaarlijkse vakantie door in ziekenhuizen in Congo, Rwanda of Burundi. Er blijven amper twee weken over voor vakantie met het gezin.

Ze lacht. ‘Ik zie dat niet als een opoffering. Het is een geweldige *thrill* dit te kunnen doen. Ik ben fysiek gesloopt als ik terugkom, maar mentaal helemaal opgeladen. Je laat je beslommeringen van thuis even los. Twee weken lang geen mails, geen telefoons, geen internet. Geen files, geen rush. ‘s Avonds om zes uur is het

donker. Dan is er ruimte om nog even te genieten, of rustig een boek te lezen. Thuis heb ik daar veel minder tijd voor.’

‘Je komt ook op plekken waar geen toerist ooit komt. Dan sta je plots aan het Kivu-meer, in een adembenemende omgeving. Ik kan daar zo intens gelukkig van worden. Je werkt ook samen in een team van erg gemotiveerde mensen met wie je een soort verbondenheid voelt: je bent daar allemaal om dezelfde reden. Er worden banden voor het leven gesmeed. Als vakantie betekent: even de pauzeknop indrukken en er helemaal uit zijn, zou je die missies zelfs een beetje vakantie kunnen noemen.’

Te gevaarlijk

Het werk in Afrika is hands-on. ‘Je moet je theoretische schema’s opzij schuiven en het doen met de beperkte middelen die er zijn. Je moet rekening houden met stroompannes ook. En met de realiteit ter plaatse. Zo kan je maar tweeshifts in een ziekenhuis organiseren: van zeven tot vier en omgekeerd. Omdat je verpleegsters, die doorgaans te voet naar hun werk komen, onmogelijk door het donker kunt sturen. Te gevaarlijk. Het zijn dingen die je je maar ter plekke realiseert.’

De intense contacten neemt Vandendorpe mee voor het leven. ‘Ik sprak met vrouwen over hoe het is te leven in een polygaam gezin. Of met een ziekenhuisdirecteur die de giften van ngo’s beheert en vertelde hoeveel aan politieke vingers blijft hangen. Er zijn ook veel kippenvelmomenten. Zoals die keer toen een pasgeboren kind gereanimeerd moest worden. De moeder zei plots: ‘Laat het gaan.’ Je gelooft je oren niet. Tot je het verhaal hoort van die vrouw. Als dat kind, haar vijfde, gehandicapt was geboren, zou zij worden verstoten naar de rand van het dorp en waren al haar kinderen verloren. Ze offerde dat ene kind op voor haar vier andere. Die ervaringen snijden diep. En eerlijk: ik maak ze liever mee dan dat ik erover lees in een boek op het strand.’

© THOMAS DE BOEVER